

A krisztinavárosi házasságkötő előtt, az utcán ácsorgunk, (odabent még az előző esküvő zajlik), végre megtudom, hogy Bandi kik elől dugdos bennünket. A gyülekező násznépben kevés ember ismeri egymást. a más-más csoporthoz csapódó vendégek tétova

biccentései jelzik, hogy legtöbbjüknek sejtelve sincs róla, ki tartozik a rokonsághoz, és ki nem, ki a rangos idegen és kít lehet semmibe venni. A laza sokaságban elsőként Ákom

Nyerges András 19

A BARÁTSÁGSZÉDELGŐ

Bandi szüleit veszem észre, akik elszántan, komoran álldogálnak az általuk meghívottak gyűrűjében, és sem az alkalomhoz illő lelkesedés, sem meghatottság nem látszik rajtuk, inkább úgy festenek, mint akiknek mindhalálig ki kell tartani az ellenséges gyűrűben. Még csak nem is beszélgetnek egymással, s teendőjük sem lévén, tehetetlenül várják, hogy múltjanak a kínos percek. Bandi anyján kívül csupa vastagnyakú, zömök, Bandi apjához erősen hasonlító férfit látok. akiket Bandi apjától főképp az különböztet meg, hogy rajtuk kihízott, divatjamúlt, sötétkék öltöny repedezik, kit a cipője szorít, kit az inggallér, a barátom apja meg csináltatott, divatos öltönyt visel. A fejek fölött odaköszönünk Ákoméknak, velünk ugyan lenne közös témájuk, de a visszabiccetés azt érzékelteti, hogy nem szeretnék, ha odamennénk, hiába voltunk a fiuk iskolatársai, ez nem az az alkalom, amikor velünk akarnának diskurálni. Töröm a fejem, honnét ismerősek a toporgó, hallgatag, bumfordi figurák, s hirtelen beugrik, hogy kitüntetésük átvételére várakozó olvasztárokra emlékeztetnek, akiket a filmhíradóban szoktam látni, azok téblábolnak ilyen elveszetten, mert a társalgás kliséit, amivel mások kitöltik a vánszorgó időt, nem ismerik.

Magamban meg is követem Bandit, akinek egyszer, az egymástól követelt kíméletlen őszinteség jegyében azt találtam mondani, ősz-terézvárosi létedre minek erőlteted folyton, hogy gyártelepi melósokról írj, hiszen hírből sem ismered őket. Hírből nem, s ez az, amit most be kell látnom, de a rokonságból igen, hiszen a család mintha egyenesen azért gyűlt volna ide, hogy igazolja Bandi novelláit. Bűntudat fog el s emiatt a Krisztina-tér légköre rám is erősebben hat, mintha azt suttogná a fülemben, hogy itt lehettek, mert meg vagytok hívva, de nem illetek ide.

Az átellenes járdán értelemszerűen a menyasszony rokonsága ácsorog, közülük senkit sem ismerek, de ahogy elnézem őket, nem is támad hozzájuk kedvem. Lerí róluk, hogy pontosan tudják, miként legyen kifogástalan a külsejük anélkül, hogy túl nagy jelentőséget tulajdonítanak a mai napnak. A birtokon belüliség göggye ül az ábrázatukon, s ezt leplezni se bírják, de

nem is próbálják, bennünket viszont úgy mutogatnak egymásnak, mintha mi nem esküvői vendégek volnánk, hanem egzotikus állatok, akiket rájuk szabadítottak. Meg se fordul a fejükben, hogy legyünk bármilyen gyűlevész népség, ez sérthet bennünket. A legtöbb, amire hajlandók, a hideg 20 nyájasság, már azzal is kegyet gyakorolnak, hogy ezen a napon hajlandók közénk elegendni, de csak annyira, amennyire feltétlenül szükséges. Úgy látszik, már dél van, mert harangoznak, megsűrűsödnek a templom felé vetett pillantások, elárulva, hogy ennek a társaságnak mi a véleménye a kerületi tanácsról, mint esküvői helyszínről, nekik nem számít, hogy kilencszázhatvanat írunk, csak hatalom híján, ideiglenesen hajlandók tudomásul venni a helyzetet, de arról szó sincs, hogy el is fogadják. Az arcukra kiülő sértődött áhítat is érzékelteti, hogy főszereplőknek érzik magukat, a Krisztina-tér csak a produkciójuk díszlete, számukra oltalmazó, ismerős és otthonos, nekünk azonban, alkalmi fellépőknek, néma figyelmeztetés, csak egyetlen délelőttre tűrnek meg minket itt.

A sokaságban Dítké próbálom felfedezni, mintha ellenőrizni akarnám az emlékeimben élő tündökletes látványt, amitől a moziban majd elállt a lélegzetem, de sehol se látom, s aztán rájövök, hogy azért nem, mert hófehér menyasszonyi ruhát keresek, fátyollal, uszályal, ehelyett egy fehér kiskosztümöt viselő fiatal nő áll Bandi mellett, és a pillantása időről-időre feltűnően összeszikrázik a tőle tüntetően elhúzódott anyjával. Szeretnék rájönni, melyik szülőjétől örökölte az arca merész szépségét, de a két savanyú, méltóságteljes ember közül egyikre sem hasonlít, mintha szépség dolgában kakukktojás lenne a családban. Nézem őket és egyszerre összeáll a kép, aminek mozaikdarabkái érthetetlenek voltak, az egészsből csak azt éreztem, hogy ez a lány elvette tőlem a barátomat, az viszont meg sem fordult a fejében, hogy ők ketten Bandival talán folyamatos csatákat vívtak a családjaikkal, és alighanem mindenért harcolniuk kellett, még azért is, hogy Dítke ilyen ruhában mondhasza ki az igent, Föltehetően Bandi személye is botránykő volt, s talán csak az billentette javára a mérleget, hogy írónak lenni még a Krisztinában is jelent valamiféle rangot, bár nyilván sokat levesz belőle, ha terézvárosi jöttment az illető, az pedig még többet, ahogyan ők fogalmazzák, hogy ennek a kurzusnak a kreatúrája. Már azt is rosszul tűrheték, hogy Bandi odajárogat hozzájuk, a házasság gondolata még vadabb ellenállásba ütközhetett, hiszen olyan szép lánynak, mint az övék, különb parti dukál, szerették volna, hogy Dítke olyan valakiné legyen, aki a rezsimtől függetlenül is tekintély, orvos, jogász, vagy ilyesmi. Alighanem minden találkozást kínos veszekedés követett, atyai tilalmak, anyai zsarolások, hivatkozás a családi tradícióra, talán még a kitagadás kilátásba helyezése is másorra került, úgyhogy konspirálniuk kellett nap mint nap, olyan helyeket keresve a városban, ahol nagy valószínűséggel nem botolnak a család ismerőseibe,

és az ürügyeknek jóknak kellett lenniük, mert nyilván ellenőrizték őket, vigyázniuk kellett minden szavukra, és eközben jöttem én a sértődésemmel, a régi barát, akire Bandinak nem jut ideje, ő meg azt gondolhatta, mit akar, hiszen Dítkére se jut annyi, amennyi kellene. Elnézem ezt a szája szélét rágcsgáló lányt, és tudni vélem, hogy kettőjük közül neki lehetett a nehezebb, hiszen Ákoméknak aligha volt kifogásuk ellene, az ő fiúk már felnőtt férfi, a választásába nem lehet beleszólni, de Ditke az idő tájt még iskolába járt, érettségizett, neki bizony mondhatták a szülei, hogy amíg az én kenyeremet eszed, azt csinálod, amit mi mondunk, és nem fukarkodtak Bandit illetően a becsmérő, megvető kifejezésekkel, amit nyilván kikért magának, de mégiscsak a szüleiről volt szó, eközben pedig jól kellett vizsgáznia, nehogy azt mondassák, az a fiú tönkretesz téged. Ha Ditke mindezt kibírta, akkor nemcsak szép, de harcos természet is, a szívósságának köszönhetően jött el ez a nap, melynek minden mozzanatáról lerí, hogy nem igazi béke, csak keserves alkudozásokkal kivívott fegyverszünet. Most egyszerre azt is megértem, hogy Bandinak miért lett sürgős az önálló lakás, náluk otthon eddig is a kelleténél kevesebb volt a hely, Ditke szüleinél viszont szünet nélküli megaláztatás és teljes kiszolgáltatottság várna rájuk. Ha majd tudunk végre beszélgetni, megmondom Bandinak, hogy nemcsak ő revideált, én is visszavonom a vele kapcsolatos előítéleteimet.

Minél tovább nézem Dítkét, annál inkább feltűnik, hogy a három hónappal ezelőtti tündökléséhez képest mintha elnyűvödött volna a családi huzavonában, és éppen a varázslatos üdesége az, aminek most nyoma sincs, inkább beillene a saját nővérének. Elképzelem, mi történne, ha odamennék hozzá, és mondanék valamit, hogy megint olyan édesen, gyöngyözően nevetgéljen, mint Bandival a moziban, de lehűtöm magam, hiszen Ditke azt sem tudja, hogy a világon vagyok, egynek hinne a szemtelen pasasok közül, akik mindenféle ürüggyel körülrongják, hiszen mi, Bandi leendő felesége és Bandi legjobb barátja, Bandi jóvoltából még sosem találkoztunk. Nem marad más, mint tovább ácsorogni azok csoportjában, akik egyik családnak sem tagjai, hanem valamelyik kiadót, lapot, vagy más efféle helyet képviselnek. A többség fütyül rá, hogy miért jött ide, szakmai pletykák vehemens csereberéjével múlattják a vánszorgó időt, kapcsolatot ápolnak, pótolják a máskor elmaradt találkozókat. Mint ifjú költők, Vitézzel mi ketten ide tartoznánk, de közöttük elveszettebbek vagyunk, mint a nász nép más köreiben. Ezeknek nincs velünk miről beszélniük, s akinek halványan rémlik is a nevünk, annak se vagyunk többek írogató egyetemistáknál. Néhány elcsúszott megjegyzésből az derül ki, hogy legtöbbjüket Bandi Tuszkó nevű főnöke valósággal kivezényelte ide. Abból, ahogy egy bozontos szemöldökű, hajlott hátú ember közeledtére gyorsan témát váltanak, könnyű

rájönnöm, hogy ő az a bizonyos Tuszko. Izgatottan jár csoporttól csoportig, s mindenkit arról faggat, látta-e már Hektort, akivel feltétlenül beszélnie kell, eközben görcsös és vad köhögő rohamok rázzák, éles és hangos harakolásait pedig mások a távolból megbotránkozva figyelik, mintha nekik szóló
22 sértés volna. Mialatt bámézkodom, valaki megkocogtatja a vállamat, Tuszko az, homlokát ráncolva töri a fejét, honnét ismer, aztán felderül az arca, te valamelyik lázcsóvás vagy, ugye, neked tudnod kell, megjött-e már Hektor? Visszakérdezem, miért kéne tudnom, és szívem szerint hozzátenném, rossztól kérdezi, én soha semmiről nem tudhatok, de Tuszko csak legyint, ez persze nem igaz, te is olyan vagy, mint a többi, mindig megtaláltok, ha segítség kell, de arról, hogy időben tudjak bármit, szó sem lehet, ugye? Köhögve, sértődötten hagy faképnél, furakszik tovább, én pedig földbegyökeredzett lábbal állok ott, mert a fülemben cseng a rosszhiszemű szöveg, amivel Tuszko itt hagyott, de ez a szöveg a saját gondolataimra hasonlít, vagyis Tuszko az én torzképem, ilyen leszek húsz év múlva, ha nem vagyok máris keserű és gonosz gnóm, mint ő, és ezért nincs barátom.

Mi van veled, rángat ki a melázásból Vitéz, aki az imént elkószált másfelé, kísértetet láttál, vagy mi, és a nevetése jelzi, hogy viccnek szánta, aztán szemügyre vesz, és nem titkolja a rosszállását, pedig a 4-es busz megállójában, még felszállás előtt megnézhetett volna, ahogy én is észrevettem az ő vakító fehérségű ingét, sőt a nyakkendőjét is, és hogy még nyakkendő-tűje is van, a cipője pedig olyan fényes, hogy tükörnek lehetne használni, majdnem rá is szóltam, hogy nem túlzás-e ekkora eleganciát kifejtteni, elvégre mégsem te vagy a vőlegény, de hallgattam, ő viszont mérgesen nekem támad, ne haragudj, de ennél azért jobban is ki tudsz nézni, a legjobb barátunk kedvéért megerőltetheted volna magad. Vadul rázom a fejem, megmondtam, hogy a legkopottabb pulóveremet fogom felvenni, ez az, és a cipőmet sem kentem ki Bagarollal, egyébként pedig el se jövök, ha nem erősködsz. Látom Vitéz képén, hogy kioktató szemrehányás következik, ettől azonban éppen Ákom Bandi ment meg, váratlanul idecsörtet hozzánk, és hadar, mintha fejét vernék, ha fél percnél több időt tölt velünk, sziasztok, lihegi, csak azt akarom mondani, hogy amikor ennek vége, mind átmegyünk Ditkéékhez, egyelőre náluk kell lalnunk, nagy ebéd lesz, eszetekbe ne jusson nem odajönni, és ott végre lesz időnk beszélgetni is.

Robog is vissza, félúton azonban meggondolja magát, és visszajön, ezúttal csak hozzám, a fülemhez hajolva sugdos, azért nem kértelek tanúnak, mert ha itt is elkezdesz röhögtetni, mint a Bérczi esküvőjén, ez a karót nyelt népség Ditkén verné le a botrányt, ugye megérted? Vitatnám, hogy Bérczi esküvőjén ki kezdte a röhögést, szerintem éppen hogy ő volt az, de a válaszra már nem kíváncsi, iszkol vissza, én pedig csak azért is végigmondom magamban, különben is, te hülye, kivel röhögnék, ha veled nem lehet?

Mire visszaér Dítkéhez, már tódul is kifelé a másik násznép, a hivatal-
segéd pedig ordítozni kezd, Ákom-Vetter esküvő, kérjük a helyeket gyorsan
elfoglalni! Nnna, legalább megtudtam, mi a neve a menyasszonynak, dűnnyö-
göm, de Vitéz felcsattan, mintha megsértettem volna, megint kezded,
mintha Bandinak nem volna elég baja nélküléd is? És mintha a bajt il- 23
lusztrálná, mutogatja a bejáratnál támadt tumultust, Bandi megállí-
totta a befelé igyekvő násznépet és veszekszik a hivatalsegéddel, értse meg,
nem kezdhetünk, ha nincs itt az egyik tanú! És miért nincs itt, kérdi a hiva-
talsegéd, egy órákor másik esküvő lesz, meg köllött volna szervezni a dolgo-
kat! Én megszerveztem, vitatkozik Bandi, arról nem tehetek, ha a
menyasszony tanújának nem fontos az egész, áhá, gondolom, szóval
Vetterék próbálják megtorpedózni az esküvőt, a tanújuk lelkére kö-
tötték, hogy késsen el. Taxi fékez a járda mellett, Hektor száll ki belőle,
aki ugyanolyan kiskosztümöt visel, mint a menyasszony, csak az övé
galambszürke, magas sarkú cipőt hord, amitől sudárabbnak tűnik, s
az elcigarettázott hangja szokatlanul magas regiszterbe csúszik, a
hülye fodrász tehet mindenről, harsogja, rég itt lennék, ha nem toto-
jázik, közben felszalad a bejáratához vezető lépcsőn. Mint egy hadvezér,
szemügyre veszi, kik gyűltek össze Bandi kedvéért s akkor odafurakszik
hozzá Tuszko, zeng tőle a tér, édes Katikám, végetted jöttem, de
Hektor rászól, egy frászt, Ferikém, te is tanú vagy, mint én. Jó, jó,
mondja Tuszko, torkollj csak le, de van egy fontos dolog, amit sürgősen
meg kell beszélnünk, az a revizionista szemétláda, a főnököd, megint
elbőfögte magát, felelni kéne neki! Hektornak kivételesen nem fűlik
a foga a politizáláshoz, s ettől összeszorul a szívem, mert ilyesmi is
csak Ákom Bandi kedvéért fordulhat elő, Hektor még rá is teszi a kezét
Tuszko szájára, mintha egy rossz gyereket csitítana, Ferikém, ez itt
egy esküvő, előbb adjuk össze a gyerekeket, aztán mindent megbe-
szélünk. Tuszkot előveszi a köhögés, Hektor pedig magához inti Dítke anyját
egyfelől, Bandi apját másfelől, mindkettőt magába karoltatja, és megindul
velük befelé, én pedig ámulva látom, hogy a karót nyelt Vetterné épp úgy
engedelmeskedik, mint a morcos Ákom apuka s amikor mi is a terembe
érünk, ezek már udvarias mosolyok közepette társalognak egymással.

Szándékosan hagyom magam elsodortatni Vitéz mellől, látom az ér-
tetlen pillantását, de vállvonogatással jelzem, hogy a rosszallása nem érdekel,
ez itt nem az elemi iskola, ahol a nagy Weisz rendreutasíthatta a kis Nyergest.
Amikor a szereplők ott elől elrendeződnek, újabb meglepetésben van részem,
mert kiderül, hogy Bandinak nem Hektor a tanúja, hanem Tuszko, mintha az
lett volna a szempont, hogy férfinak férfi, nőnek nő legyen a tanúja.
Majdhogynem féltékenységet érzek, amikor Dítke Hektorra ragyogtatja két
gyönyörűséges szemét, és cinkosan még rá is nevet, miközben Bandi fanyar

pofájáról leolvasható, hogy Tuszkót nem ő választotta, ezt a nők dönthették el. Hirtelen megvilágosodás ér, rádöbbenek, hogy amit látok, mit jelent, ha ezek ketten egyforma kiskosztümben jelentek meg itt, ahhoz előre össze kellett beszélniük, egyeztetették, ki mit vegyen fel, s ez csak akkor volt lehetséges, ha Ditke bemutatása nem pár nappal az esküvő előtt történt. Hektor és Ditke úgy néz össze, mint két barátnő, ilyen bizalmas kapcsolathoz idő kellett, tehát Bandi úgy vitte őt magával Hektorhoz, mint kutya viszi a csontot, amit kikapart, nézd, mit találtam, nyilván Hektor jóváhagyását kérte a lányhoz, és valahogy Vitéz bemutatását is meg tudta oldani, egyedül csak engem rekesztett ki mindenből.

Az anyakönyvvezető cirkalmas szónoklata hosszan kitér a vőlegény hivatására, régi bölcselőket idéz, s közben belegabalyodik a mondataiba. Máskor kajánul röhögnek, most csak dühíteni tud, hogy a násznépnek még az értelmiségiekből álló fele is áhítattal hallgatja a negédes közhelyeket, gúnyt sem lehet felfedezni az arcukon, amitől még inkább egyedül érzem magam. Hiába pástázom a termet, kívülem mindenki elégedettnek tettei magát, bennem pedig egyre erősebb a késztetés, hogy elszökjek, köszönés nélkül, mindjárt a szertartás után, úgysem hiányoznék senkinek, hiszen ha maradnék, csak zavaró tényező lennék ebben az egységes és intézményes képmutatásban, elvégre Vitéz is megmondta, van bajuk nélkülem is elég.

A gondolataim óhatatlanul elkalandoznak, kénytelen-kelletlen magamon jártatom az eszem, nem értem, hogy lehettem annyira ostoba, hogy éppen Bandinak akartam mindenáron elmondani valamit, de annyira akartam, hogy valósággal üldöztem egy kiadós beszélgetés reményében. Innen a szertartásról visszatekintve ez nyilvánvalóan gyermektegy korlátoltság volt, sejtene kellett volna, hogy az én ügyeim őt már nem érdeklik. Még örülhetek is, hogy nem sikerült, közröhej tárgyává tettem volna magam, és a kudarc elmaradását még csak nem is a józan eszemnek köszönhetem, hanem a véletlenek sorának, vagyis annak, hogy Bandit az esküvő előtt egyszerűen nem lehetett elérni. Utólag is feszélyez, hogy mi történhetett volna, ha elérem, a fél várost megkerültük volna sétálva, ahogy régen, s ettől az *ahogy régen* helyzettől visszafészkeltem volna magam a hajdani nagy beszélgetések hangulatába, az ösztönöm kikapcsolta volna a vészcsengőt, gyanútlanul ömlött volna belőlem a szó, erőszakosan magyaráztam volna, miért kell most és semmi esetre sem később elmondanom, mi nyomja a begyemet. Nem akartam, hogy véletlenül láss meg velem, vagy valaki mástól hallj a dologról! Erre Bandi lekezelő szánakozással a hangjában azt mondta volna, de nagy gyerek vagy, szegény Nyergesem, s én még erre se neszeltem volna fel, csak mondtam volna tovább a magamét, mint egy eszelős, tudniillik engem is borzasztóan bántott, amikor te nem szóltál Dítkéért. Most már kezd a körmömre égni az ügy, s ezt abban reménykedve mondtam volna, hogy ha „ügy”-ről beszélek,

arra Bandi fölkapja a fejét, és csillogó szemmel biztatni kezd, gyerünk, rukkolj ki a részletekkel, valami zafos történetet sejtett volna a körülményeskedésem mögött, aminek a továbbmesélésével mulattatni lehet másokat, de én gyanútlanul belekezdtem volna, az a helyzet, hogy a nyelvszakosok csapatostól beállítottak a Brichta-szemináriumra, és köztük volt ő is, és 25 véletlenül pont velem szemben ült le, úgylahogy ha akarom, ha nem, őt kell nézmem, de ugye nem akarod őt nézni, bólogatna Bandi kajánul, én viszont nem zavartatnám magam, egyszer úgylahogy jön órára, hogy majd kicsattan a jókedvtől, olyankor gőgös és megközelíthetetlen, máskor meg annyira szomorú, hogy majd a szívem szakad meg érte, ilyenkor viszont még velem is szóba áll, úgylahogy szégyen ide, szégyen oda, minden szerdán azért drukkolok, hogy bárcsak lenne szomorú. A múltkor, mikor már kiürült a terem, valamiért visszamentem, hát látom, ottmaradt bőgni, nem tudtam, mit kell csinálni ilyenkor, szívesen magamhoz húztam volna, hogy folytassa a vállamon, de nem mertem, és vajon miért nem, szólt volna közbe Bandi felnőttes fölénnyel, hát azért nem, mert ez a lány túl szép ahhoz, az ilyen lányokhoz nem lehet csak úgy ukmukfuk hozzáérni, és ha netán hagyják, az is csak csapda: te élsz a lehetőséggel, ő meg rád mordul, hogy mit képzelsz, ez az, amibe nem szabad belesétálni. Mégis történt köztünk valami, majdnem kölcsönadtam a zsebkendőmet, csakhogy – szerencsére –, közben megtalálta a magáét, én meg utólag rájöttem, hogy az enyém koszos volt, vagyis ha elfogadja, többé az életben szóba nem áll velem! Félénken vártam volna, hogy Bandi vajon kioktat, letorkol, kinevet, vagy faggat tovább, de ezen a ponton még megbocsátón mosolygott volna, mitől vagy betojva, te ökör, tán nem én biztattalak, hogy szerezz magadnak nőt, hát végre szót fogadtál. Nem kezdtem volna vitatkozni, hogy ez nem a szófogadás jele, tudtam ugyanis, amit ő még nem, és korai lett volna föllélegezni, amíg meg nem hallja a lány nevét. Gyűjtögettem volna a bátorságot, hogy kimondjam, aztán kiböktem volna, az a lány a Lednek.

Ettől egy időre csend támadt volna köztünk, mégis azt mondtam volna, légy szíves, ne vágj a szavamba, emlékszem rá, hogy mit mondtál róla, de amikor látom, föl vagyok ajzva, és erről nem tehetek, ő az ösztöneimnek tesz, vagy az érzékeimnek, nem is tudom, és haragszom magamra, amiért nem tudok hallgatni rád, hiszen nyilván óvni akartál, és elég ritkán veszi magának a fáradságot bárki is, hogy egy másik embert óvjon bármitől, szóval ne hidd, hogy nem vagyok hálás, de mi van, ha a Lednek azóta megváltozott, vagy ha te kivételesen tévedtél, és én a tévedés miatt elszalasztom őt? Bandi olyan képpel nézett volna, mint akitől foghúzás közben azt kéri a fogorvos, hogy élvezze a műveletet, ennek tudatában folytattam volna a magamét, de ha a Lednek valóban szörnyeteg, akkor is csak magamra vethetek,

neked meg elégtétel lehet, hogy időben szóltál. Azért kéne szurkolnom, hogy ne legyen igazad, mert akkor boldog lehetek, de vajon megéri-e olyan áron boldognak lenni, hogy a boldogságom a barátom tévedését demonstrálja?

26 Félek ettől is, attól is, de azt szeretném, ha nem általánosságban beszélnél a Lednekről, hiszen most még nem késő, ő ugyanis nem tudja, hogy beleszerettem, és ha volnál szíves meggyőzni, hogy mitől szörnyeteg, talán megtakaríthatnék magamnak egy megalázó procedúrát.

Eddig jutok a Bandival folytatott képzelt beszélgetésben, amikor a teremben lárma támad, és arra ocsúdok, hogy Bandi, Ditke és a tanúk éppen aláírják az anyakönyvet. A házastárssá nyilvánítás ünnepélyes pillanata döbent rá, hogy Bandi az életének milyen súlyú dolgait nem közölte velem, és a véletlenek hirtelen összeállnak egységes képpé: otthagya az egyetemet, beállt egy napilaphoz, díjat kapott, megnősült, s mindeközben soha, egyetlen pillanatig sem volt szüksége rá, hogy kikérje a véleményemet. Az a Bandi, akit ismertem, nincs többé, éppen most, a szemem láttára alakul át valaki mássá, egy idegenné, akinek a képére ráfagy a rutinos mosoly, amelyet azelőtt sose láttam rajta, s ahogy a gratulációk fogadása közben ide-oda forgolódik, nem látni semmi jelét, hogy nehezebb esnék idomulni az új családjához. Helyette szégyellem magam, a verejték is kiver a gondolattól, hogy tőle vártam az érzéseim kigubancolását. Az apósa épp most ajánlja fel neki, de úgy, mintha az aranygyapjas rendet akasztana a nyakába, hogy tegeződjenek, és Bandinak eszébe sem jut, hogy aki ebben a megtiszteltetésben részesíti, az egy karót nyelt ökör, vagyis elfogadja az elvet, miszerint Vetterék felemelik magukhoz, holott éppenséggel ő lehetne büszke az apjára, vagy az apja testvéreire, vagy legalább a saját könyvére.

Lassú oldalozó mozgással próbálok a kijárat felé közelíteni, pont úgy, ahogy annak idején Kaskötő Lacival próbáltunk a vasárnapi misékről eltűnni, úgy teszek, mintha ismerőst keresnék, akiről nem tudom, merre találok, senkinek sem szabad észrevennie, hogy a mozgásom, bár tétova, éppen nem céltalan, ki kell várnom az óvatlan pillanatot, amikor feltűnés nélkül kislisszolhatok az ajtón. Hátról megrángatják a pulóveremet, Vitéz vigyorog rám, és megkérdi, te már gratuláltál nekik? Persze, vágom rá, s azt remélem, hogy ebben a nagy keszekuszaságban nem akarná ellenőrizni, de csak annál inkább vonszol magával, gyere, megyünk Ditkéékhez ebédelni, maradj mindig mögöttem, én már ismerem a járást. Besorolunk a rendetlenül kifelé kigyózó menetbe, s épp ez ad a szökésre némi esélyt, pár pillanatig időről-időre magam maradok, mert Vitéz olykor meglát valakit, akinek a kedvéért elkószál s csak később furakszik vissza, máskor meg azok, akik már kiértek a folyosóra, újra benyomulnak a terembe, hogy megtudakolják, ki van meghívta ebédre? Nagy a zavar és a tájékozatlanság, mert Vetterék, úgy is, mint házigazdák, előresiettek az otthonukba. Vitéz, azt gondolva, hogy engem is az izgat,

kapunk-e ebédet, mindenáron meg akar nyugtatni, ne félj, mondja, nekünk garantáltan ott a helyünk, pár lépésre laknak innen. Eszébe se jut, hogy ahhoz tesz hozzá valamit, ami e nélkül is fáj, eszerint ő, velem ellentétben, járt már Dítkééknél, Bandi nem tartott tőle, hogy a Vitéz nevű barátjához mit szólnak Vetterék, csak a Nyerges nevű barátját dugdosta 27 előlük az utolsó pillanatig.

Kiérünk az utcára, de lemaradnom itt se lehet, mert nemcsak Vitéz baktat mellett, jön mögöttünk a Tuszkóval vitába keveredett Hektor is, egymásba karolva bóklásznak az úttest közepén, még jó, hogy szinte nincs forgalom, Tuszkó a szabad karjával vadul gesztikulál, s két köhögés között fülsértő hangerővel ordítja, az a szarzsák főnököd még árulónak is másodosztályú! Kezdek rokonszenvet érezni iránta, a szarzsákot tüntetésnek érzem a Krisztina csipkefinom lelkülete ellen, torkig vagyok azzal a brigantival, folytatja Tuszkó és a bozontos szemöldök alól félelmesen villogtatja a szemét, de megírom, hogy mit művel, meg én, ha addig élek is! Az újabb köhögő roham miatt meg kell állnia, s úgy tűnik, ha Hektor karja nem tartaná, össze is csuklana. Hektor taxit próbál szerezni, de ahány csak jön, mind foglalt, leülteti hát az utca egyetlen padjára, és várja, hogy kicsit jobban legyen.

Ákom Bandi az imént húzott el mellettünk, most a menet elejéről nyargal vissza hozzánk, de révült boldogság helyett bosszúságot látni az arcán, s azt gondolom, ez nekem szól, nyilván rájött, hogy elblicceltem a gratulációt, ezt akarja majd számon kérni. Engem azonban észre sem vesz, hátra-hátra fordulva Hektornak kiabál, igyekezzetek kicsit, rátok vár mindenki! Nem értem, mi ütött belé, miért nem veszi észre Tuszkó rohamát, hiszen nyilvánvaló, hogy amiatt vesztegelnek a padnál. Elegen van, fakad ki Bandi, én előre megmondtam, hogy ebédre ne hívjuk meg, ez képes az asztalnál is rákezdeni, de ha ott köhög és turházik, abból botrány lesz, az anyósomtól majd én kapom a szemrehányást, hogy a főnököm miatt tropára ment a főztje. Újból hátrafordul, hogy nógassa a két lemaradót, rajtam meg csak átsiklik a tekintete, most jön a számonkérés, gondolom, de semmi sem jön, Bandi számára secko-jedno, hogy gratuláltam-e, vagy se. Mi lesz, lusta banda, kiáltozza, tönkremegy az ebéd!

Poroszkálunk tovább a lejtős utcán fölfelé s én egyre kínosabbnak érzem, hogy nem beszélgetünk. Akármilyen történet is, kizárt dolog, hogy semmi ne jusson eszünkbe, amiről sértődés nélkül válthatnánk szót, Kaskötő Lacival jártunk így az érettségi találkozon, ahol egymással szemközt ülve nagyokat hallgattunk, a Dítke előtti időkben keresgélek témát, abból az időből még semmi sem lehet kínos, és rá is lelek, csak a hangomat kell olyanná igazítanom, hogy el ne árulja a szorongásomat, te mit tudsz Bozóth Éváról, kérdezem, mi van vele, még mindig olyan beleváló? Bandi elkerekült szemmel bámul

vissza, honnét tudnám, neked kéne tudnod! Hogyhogy nekem, te tartottál előadást a *Szerelmem, Hirosimáról*, akkor nyilván beszéltetek, én viszont hónapok óta nem láttam. Bandi ábrázatára elképedés ül ki, én semmit se tartottam, nem volt nekem ilyesmire időm, és rám kacsint, te is tudod,

28 hogy ki miatt, de biztosra vettem, hogy te felhívod és mindent tisztázol vele. Mit tisztáztam volna, hiszen nekem semmit se mondtál, ezt felelném, ha nem uralkodnék magamon, nem én felejtettem el szólni a barátomnak, hogy többé nincs szükségem rá, tehát nem vele megyek filmet nézni, mégsem mondom, mert szegény Vitézt mindketten kihagytuk az egészségből, s ezzel csak lebuknánk. Nincs már közömbös témánk se, úgy látszik, mindennek a mélyén ott lapul valami sérelem, amit jobb nem bolygatni, annyi mégis kiszalad a számon, hogy azt hittem, nélkülem is dolgozol a Filmtudományinak, Bandi ezt szó nélkül hagyja, talán nem akarja felfogni, hogy mi rejlik a megjegyzés mögött, ehelyett a vállvonogatós vigyorgást választja, azt hiszem, ezt a melót egy életre elbasztuk. A röhögése ragadós, én is vigyorogva dűnynyögök, sebjaj, úgylis keveset fizettek volna.

Már a ház előtt állunk, ahol Vetterék laknak, de Hektorék még sehol, téblábolunk a járdán, s akkor valahonnét, mint Puck a *Szentivánéji álomban*, ott terem Ditke, és kétségbeesve csap le Bandira, gyere, baj van, anyám szerint kétszer annyi embert hívtunk, mint ahány elfér nálunk, próbáld összeszámolni, hányan leszünk, nekem tizenhét jött ki, de az asztal csak tizenkét személyes. Bandi magában kezdi sorolni a neveket, aztán halálra szántan jelenti be, anyádnak igaza van, tényleg annyi. Úgy érzem, eljött az én pillanatom, Dítkéhez fordulok, bocsánat, mi nem ismerjük egymást, de talán segíthetek, nekem rossz ma a gyomrom, nem bírnék enni, úgyhogy hazamegyek, és akkor már csak tizenhatan vagytok.

A döbbenet Ditke arcán elégtétel a számomra, s még fokozom is a hatást, én voltam a Nyerges, mondom reszelős torokkal, na, szevasztok. Azt remélem, Ditke megérzi, hogy ez nem neki szól, mégis ő az, aki elsápadva beharapja a szája szélét, várj egy kicsit, s úgy kiabál, mintha fontos lennék, szépen kérlek, ne menj el, hosszú szempillái alól olyan pillantást vet rám, amitől elgyöngülök, a szám íze ettől csak még keserűbb, hiszen ő idegen létére megérti, hogy mi bánt, csak a barátom nem jön rá. Ditke a bűvölésemet azzal teszi teljessé, hogy öncsúfoló túlzással pukedlizik, majd férfias kézszorításra nyújtja a kezét, és bohóckodva megrázza, Ákomné, közben olyan pofát vág, mintha az új nevén ő maga is meglepődne. Tudom ám, hogy ki vagy, teszi hozzá, Bandi megmutatott a moziban. Hová tűnt a hülye férjed, kérdezem, mert Bandi magunkra hagyott minket, na persze, ha zűr van, rögtön felszívódik, de Ditke ezt már rossz néven veszi, és megfenyeget az ujjacskájával, ha a férjemet bántod, velem gyűlik meg a bajod.

Fél emelettel fölöttünk, mintha a falból lépne ki, megjelenik Vetterné, aki szinte sistereg az indulattól, Vetter Edit, beszélnem kell veled, leszel szíves most rögtön idejönni? Ditke még fel sem ér, már harsogja a magáét, idecsődítettétek a fél várost, eltúrtem, tönkretettétek az esküvőt, eltúrtem, de amit az ebéddel műveltek, az több a soknál, vedd tudomásul, hogy az előszobában fogunk felállítani egy macskaasztalt, a Vetter-lakás olyan lesz, mint egy ingyenkonyha, nem mintha némely vendégeteknek nem lenne túl jó még ez is, de én ehhez nem voltam és a jövőben sem akarok hozzászokni! Tétova köhíntéssel próbálom jelezni, hogy itt vagyok és mindent hallok, Vetterné azonban nem zavartatja magát, az olyan figurák, mint én, neki nem számítanak. Ditkét valósággal esdeklő a hangon kérleli az anyját, senkit se izgat, hogy hol ül, csak a kaja jó legyen, és a te főztöd mindenkit levesz a lábáról. Vetterné tovább harsog, a férjed haverjait ne a főasztalhoz ültesd, mert nekik nem tudom ugyanazt adni, mint a vendégeinknek, nem vagyok a Jézus Krisztus, hogy öt halból jóllakassak ötszáz embert.

Amilyen váratlanul felbukkant, olyan hirtelen hagyja faképnél a lányát, vad ajtócsapódás tudatja, hogy a dühét még nem adta ki. Ditke szemlátomást elfelejti, hogy velem beszélgetett, elviharzik előttem, és Bandiért kiabál, sürgősen gyere, s amikor Bandi előkerül, úgy vonja félre, mintha csata előtt kéne haditervet készíteniük. Úgy érzem, jobb pillanatot nem is találhatnék, kiosonok a házból, a szomszéd kapualjban várom, hallok-e közeledő lépéseket, Hektor meg Vitéz Tuszkót támogatva elhaladnak előttem, a kapu becsapódik, én pedig elnyargalok a buszmegálló felé. Csak a sarkon jut eszembe, hogy Bandi azzal kecségtetett, ebéd után végre lesz időnk beszélgetni, de a kísértés nem elég erős, rohanok tovább, már nem érdekel, hogy mit mondana, s ami még rosszabb, már én sem akarok neki semmit mondani.

Esterházy Marcell:
atelier_bp (2007–2010),
fotó, 30 x 40 cm

